

Prispevek k poznavanju razširjenosti močvirske sklednice (*Emys orbicularis* (Linnaeus, 1758)) ob reki Dravi v Sloveniji

Marijan GOVEDIČ¹ & Franc JANŽEKOVIČ²

¹ Center za kartografijo favne in flore, Podružnica Ljubljana, Zemljemerska 10, SI-1000 Ljubljana, Slovenija; E-mail: marijan.govedic@ckff.si

² Oddelek za biologijo, Pedagoška fakulteta - Univerza v Mariboru, Koroška cesta 160, SI-2000 Maribor, Slovenija; E-mail: franc.janzekovic@uni-mb.si

Izveček. Predstavljene so nove in že objavljene najdbe močvirske sklednice v Podravju. Prvič v Sloveniji je bila potrjena podvrsta *Emys orbicularis orbicularis*.

Ključne besede: močvirska sklednica, *Emys orbicularis orbicularis*, Podravje, Slovenija

Abstract. A CONTRIBUTION TO THE KNOWLEDGE OF THE EUROPEAN POND TURTLE (*EMYS ORBICULARIS* (LINNAEUS, 1758)) DISTRIBUTION ALONG THE DRAVA RIVER IN SLOVENIA - New discoveries together with published data on European pond turtle along the Drava river in Slovenia are presented. Subspecies *Emys orbicularis orbicularis* was confirmed for the first time in Slovenia.

Key words: European pond turtle, *Emys orbicularis orbicularis*, Drava river, Slovenia

Močvirska sklednica (*Emys orbicularis*) je danes razširjena po večjem delu Evrope, ni je le v Skandinaviji in na Britanskem otočju. Na vzhodu je razširjena do Kaspijskega jezera in Urala, na jugu pa do podsaharske Afrike (Fritz 1992, Gasc et al. 1997, Mršič 1997). Geografska variabilnost močvirske sklednice je dobro izražena. Opisanih je več podvrst, v srednji Evropi in na Balkanu sta poznani *E. o. orbicularis* (Linnaeus, 1758) in *E. o. hellenica* (Valenciennes, 1832), stično območje med obema podvrstama pa bi naj potekalo tudi prek Slovenije (Fritz 1992).

Še nedolgo tega je bila močvirske sklednica poznana samo na Ljubljanskem barju, v Beli krajini, Krški kotlini in ob reki Krki (Mršič 1997), v zadnjih letih pa se je poznavanje razširjenosti precej izboljšalo (Tome 1996, 1998, 2001, 2003).

V porečju reke Drave v Sloveniji so bili v zadnjih sedmih letih na različnih lokalitetah ugotovljeni trije osebki močvirske sklednice (Sl. 1). Podatki o teh treh najdbah pa so trenutno tudi edini novejši podatki o pojavljanju močvirske sklednice v tem območju.

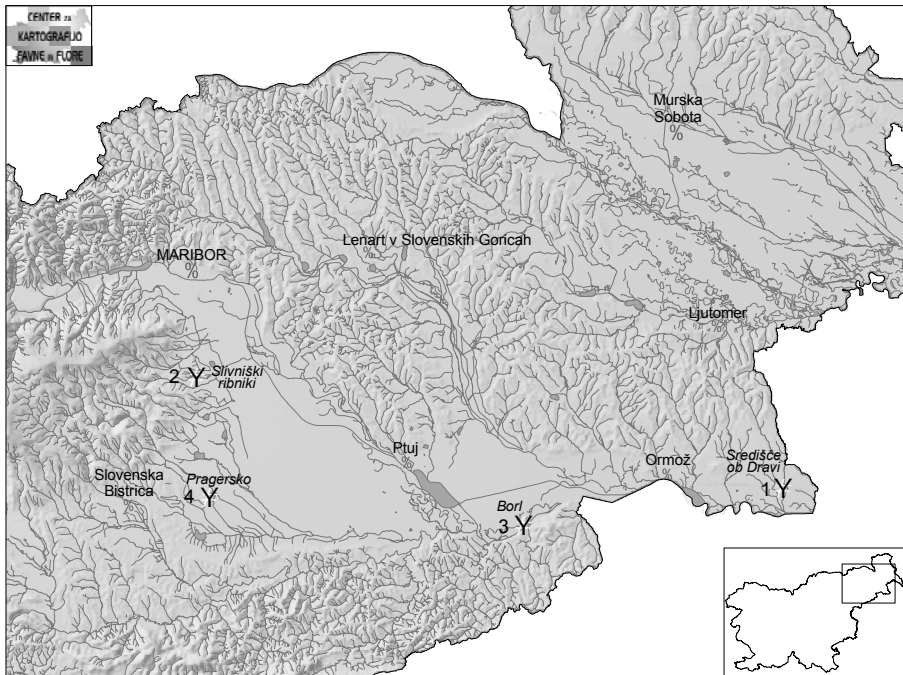
Prva najdba je z dne 4.8.1997, ko je močvirsko sklednico na cesti ob cerkvi v vasi Središče ob Dravi našel domačin Jože Zemljič (Sl. 1: najdišče št. 1). Najdbo navajajo Planinc (1999) in Tome (2003) kot podatek za kvadrat WM94, Štumberger (2001) za mrtvice pri Središču ob Dravi v območju IBA Drava, in Kočevar (2003) za območje bodočega Krajinskega parka Središče ob Dravi. Želva je bila s ceste odnešena v manjši opuščeni glinokop 500 m S od mesta najdbe. Biometrični podatki na dan najdbe: masa 0,11 kg, širina carapaxa (CL) 72 mm, dolžina carapaxa (CB) 87 mm (meritve po Fritz 1995).

Drugi primerek močvirske sklednice je bil opazovan 24.8.1998 v Slivniških ribnikih (Milan Vogrin, ustno; Sl. 1: najdišče št. 2). Ta podatek je predstavljen tudi v Tome (2003).

Tretji primerek sklednice je našel domačin Bojan Mihelač poleti 2002, ko je prečkala cesto Stojnci-Borl JV od Ptuja (Sl. 1: najdišče št. 3). Želvo je odnesel domov, kjer je na vrtu uspešno prezimila. Izpuščena je bila 10.5.2003 ob reki Dravi blizu mesta najdbe. Ob izpustitvi je bila masa sklednice 0,45 kg, CL 154 mm (meritve po Fritz 1995). Na podlagi rjavih oči sklepava, da je bil samec. Temen carapax brez rumenih pik in relativno temen trebušni ščit (plastron) podpirata uvrstitev osebka v podvrsto *E. o. orbicularis* (Fritz 1992, 1995; Sl. 2).

Edini starejši literaturni vir, ki obravnava močvirsko sklednico na območju reke Drave, je Jež (1983), ki jo navaja za Pragersko (Sl. 1: najdišče št. 4). To informacijo je dobil od nekdanjega direktorja Mariborskega akvarija, biologa Rehbergerja, ki bi naj bil med obema vojnama močvirske sklednice videval v jarkih ob železniški progi od Pragerskega proti Mariboru (Jež, ustno). Ti jarki so bili skopani med graditvijo železnice Pragersko-Maribor, ki je bila odprta leta 1846, zasuti pa po drugi svetovni vojni, ko je bil zgrajen drugi tir. Jež (1983) dodaja, da sam močvirske sklednice tam več ni našel.

Kljub temu da močvirska sklednica živi zelo skrito življenje in jo je težko odkriti, sklepava, da so najdbe ostanek nekoč številne populacije sklednice v Podravju. Ker so bili v zadnjih letih na obravnavanem območju opaženi samo trije primerki, o populaciji močvirskih sklednic v Podravju ne moreva govoriti. V Sloveniji je trgovanje z močvirskimi sklednicami in prenos čez mejo prepovedan, vendar obstaja tudi možnost vnosa. Domnevava, da najdene močvirske sklednice niso izpuščene ujete živali, in napoveduje nove najdbe.

Slika 1: Razširjenost močvirske sklednice (*Emys orbicularis*) v Podravju.
 Figure 1: Distribution of European pond turtle (*Emys orbicularis*) in the Drava region.

Slika 2: Hrbtni in trebušni ščit močvirske sklednice *Emys orbicularis orbicularis*, najdene pri Borlu. (foto F. Janžekovič)
 Figure 2: Carapax and plastron of the European pond turtle *Emys orbicularis orbicularis* found at Borl. (photo F. Janžekovič)

Summary

According to literature data, a juncture area of *E. o. orbicularis* (Linnaeus, 1758) and *E. o. hellenica* (Valenciennes, 1832) subspecies of the European pond turtle should run across Slovenia. Only three specimens of this turtle have been found so far along the Drava river in Slovenia in the last few years, i.e. at Središče ob Dravi (1997), Slivniški ribniki (1998), and Borl (2002). Some older literature sources refer to pond turtles occurring near Pragersko between the two world wars, but they are no to be found there any more. The specimen found at Borl was determined as subspecies *Emys orbicularis orbicularis* and is the first record of the European pond turtle at the subspecies level for Slovenia. The authors believe that the found turtles are in fact remains of once numerous population living in the Drava region, and predict new finds.

Literatura

- Fritz U. (1992): Zur innerartlichen Variabilität von *Emys orbicularis* (Linnaeus, 1758) 2. Variabilität in Osteuropa und Redefinition von *Emys orbicularis orbicularis* (Linnaeus, 1758) und *E. o. hellenica* (Valenciennes, 1832) (Reptilia, Testudines: Emydidae). *Zoologische Abhandlungen Staatliches Museum für Tierkunde Dresden* 47(5): 37-77.
- Fritz U. (1995): Zur innerartlichen Variabilität von *Emys orbicularis* (Linnaeus, 1758) 5a. Taxonomie in Mittel-Westeuropa, auf Korsika, Sardinien, der Apenninen-Halbinsel und Sizilien und Unterartengruppen von *E. orbicularis* (Reptilia, Testudines: Emydidae). *Zoologische Abhandlungen Staatliches Museum für Tierkunde Dresden* 48(13): 185-242.
- Gasc J.P., Cabela A., Crnobrnja-Isailović J., Dolmen D., Grossenbacher K., Haffner P., Lescure J., Martens H., Martinez Rica J.P., Maurin H., Oliveira M.E., Sofianidou T.S., Veith M., Zuiderwijk A. (Eds.) (1997): Atlas of Amphibians and Reptiles in Europe. Societas Europaea Herpetologica & Museum National d'Historie Naturelle (IEGB/SPN). Paris. 496 str.
- Jež M. (1983): Živalstvo na Slovenjebistriškem. V: Šerbelj F. (ured.), Zbornik občine Slovenska Bistrica I, str. 479-482, Skupščina občine Slovenska Bistrica: Kulturna skupnost, Slovenska Bistrica.
- Kočevar B. (2003): Krajinski park Središče ob Dravi. Lovska družina Središče, Središče ob Dravi. 26 str.
- Mršič N. (1997): Plazilci (Reptilia) Slovenije. Zavod republike Slovenije za šolstvo. Ljubljana. 167 str.
- Planinc G. (1999): Prispevek k poznavanju plazilcev (Reptilia) severovzhodne Slovenije. V: Govedič M. (ured.), Raziskovalni tabor študentov biologije Središče ob Dravi '97, str. 23-30, Zveza za tehnično kulturo Slovenije, Gibanje znanost mladini, Ljubljana.
- Štumberger B. (2000): Reka Drava. V: Polak S. (ured.), Mednarodno pomembna območja za ptice v Sloveniji, str. 149-159, Monografija DOPPS št. 1, Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije, Ljubljana.

- Tome S. (1996): Pregled razširjenosti plazilcev v Sloveniji. *Annales Ser. Hist. Nat., Koper* 6(9): 217-228.
- Tome S. (1998): Plazilci (Reptilia). V: Zupančič M. (odgovorni nosilec), Biotopska in biocenotska valorizacija reke Mure in zaledja z oceno ranljivosti (zaključno poročilo o rezultatih opravljenega znanstveno-raziskovalnega dela na področju aplikativnega raziskovanja), str. 178-182, Biološki inštitut Jovana Hadžija ZRC SAZU, Ljubljana.
- Tome S. (2001): Plazilci (Reptilia). V: Kryštufek B. & Kotarac M. (ured.), Raziskava razširjenosti evropsko pomembnih vrst v Sloveniji, str. 481-545, Prirodoslovni muzej Slovenije, Ljubljana. [<http://www.gov.si/mop/aktualno/cbd/sodel/poro/porocilo.pdf>]
- Tome S. (2003): Strokovna izhodišča za vzpostavljanje omrežja Natura 2000: Močvirska sklednica *Emys orbicularis* (Linnaeus, 1758). Ljubljana. [http://www.gov.si/mop/podrocja/uradzaokolje_sektorvarstvonarave/projekti/natura2000/projektivec/sklednica.pdf]